

Quickscan
Evaluatie Informatieve weg

5 november 2008

ISBN 978-90-8768-017-6

Inhoudsopgave

1	Inleiding _____	4
2	Bevindingen _____	5
2.1	Sturing en beheersing _____	5
2.2	Bruikbaarheid en benutting _____	7
2.3	Inhoudelijke en methodisch-technische uitvoering _____	7
3	Algemene conclusies en aanbevelingen _____	10
4	Ambtelijke reacties op concept onderzoeksrapport _____	11
5	Reactie Gedeputeerde Staten _____	13
6	Nawoord rekenkamer _____	14

1 Inleiding

De Zuidelijke Rekenkamer heeft in de periode juli - augustus 2008 op verzoek van het bureau Verkeersmanagement van de directie Economie en Mobiliteit (E&M) van de provincie Noord-Brabant de 'Evaluatie Informatieve Weg' beoordeeld. Aanleiding voor dit verzoek vormde het rapport van de rekenkamer 'Focus op beleid: Het gebruik van het instrument beleidsevaluatie door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant' (2006). In dit rapport wordt antwoord gegeven op de vraag in hoeverre beleidsevaluaties binnen de provincie voldoen aan de voorwaarden om tot een kwalitatief goede uitvoering ervan en dito resultaten te komen. Het rapport formuleert algemeen aanvaarde eisen met betrekking tot sturing en beheersing, bruikbaarheid en benutting en de inhoudelijke en methodisch-technische uitvoering van beleidsevaluaties. De rekenkamer heeft deze vereisten in haar rapport vevat in een checklist.

De 'Evaluatie Informatieve Weg' werd in opdracht van de provincie Noord-Brabant uitgevoerd door Arane/ITS. Het hoofdrapport werd op 25 februari 2008 aan de provincie aangeboden. Het onderzoek is uitgevoerd op basis van een offerte van Arane/ITS van 30 september 2005. De 'Evaluatie Informatieve Weg' is uitgevoerd in het kader van het Programma Dynamisch Verkeersmanagement en de daaronder liggende visie 'Van tovergroen tot intermodaal reisadvies'. Het doel van de evaluatie is als volgt geformuleerd:

“Het doel van het evaluatieproject Informatieve Weg is te onderzoeken wat het effect is van actuele en frequente informatieverstopping op de attitude en op het gedrag van de weggebruiker. De verwachting is dat door het verschaffen van de informatie over de weg en over wegomstandigheden de onzekerheid voor de automobilist zal afnemen. Tegelijkertijd zal het comfortgevoel toenemen. Dit veranderde gedrag moet uiteindelijk resulteren in een verhoogde verkeersveiligheid en een betere doorstroming.”
(Achtergronddocument Evaluatie Informatieve Weg, september 2005)

De 'Evaluatie Informatieve Weg' betreft strikt genomen geen beleidsevaluatie, maar een effectmeting van één van de instrumenten die worden ingezet om de beleidsdoelstelling te bereiken. Hierdoor is de checklist niet op alle punten letterlijk te hanteren, maar biedt deze wel voldoende aanknopingspunten om de sturing, beheersing en uitvoering van de evaluatie op hoofdlijnen te beoordelen. De rekenkamer heeft, met de checklist in het achterhoofd, door middel van een quickscan het evaluatierapport en daaronder liggend dossier bestudeerd en een aanvullend gesprek gevoerd met de projectleider van de evaluatie. De belangrijkste bevindingen, daarop gebaseerde conclusies en aanbevelingen en de ambtelijke reactie daarop zijn in dit onderzoeksrapport opgenomen.

2 Bevindingen

2.1 Sturing en beheersing

Aanleiding voor de evaluatie

Uit het offerteverzoek evaluatieproject Informatieve Weg van 15 september 2005, het bijbehorende achtergronddocument en het gedeelte van het bestek dat ook bedoeld is als achtergrondinformatie bij het offerteverzoek, wordt de aanleiding voor de evaluatie niet duidelijk.

In het eindrapport van Arane/ITS van 25 februari 2008 wordt onder het kopje 'Aanleiding' verwezen naar de nota 'Van tovergroen tot intermodaal reisadvies - Visie van de provincie Noord-Brabant op dynamisch verkeersmanagement' (2006). Hierin wordt onder dynamisch verkeersmanagement (DVM) verstaan "het geheel aan technische, vaak innovatieve maatregelen die op basis van actuele verkeersinformatie flexibel invloed uitoefenen op het gedrag van de weggebruiker of reiziger". Uit de nota wordt duidelijk dat het beoogde eindresultaat van DVM is dat de reiziger continu kan beschikken over een intermodaal reisadvies en de provincie dit via een drietal ontwikkelpaden¹, waarbinnen diverse projecten worden uitgevoerd, wil bereiken. Daarbij is de 'Informatieve Weg' één van de projecten binnen het ontwikkelpad 'DVM op provinciale wegen'.

Verder wordt uit de nota duidelijk dat monitoring en evaluatie essentiële onderdelen van het DVM-programma zijn, onder meer om de effecten van uitgevoerde DVM-projecten te meten. Hoewel niet expliciet zo verwoord in het offerteverzoek, bijbehorende achtergronddocumenten en het eindrapport van Arane/ITS leidt de rekenkamer daaruit af dat de evaluatie Informatieve Weg één van de effectmetingen van het DVM-programma omvat. Daarmee wordt, zij het op indirecte wijze en pas achteraf², de aanleiding voor de evaluatie duidelijk.

Procesbewaking (ambtelijke en bestuurlijke aansturing)

De ambtelijke aansturing in de offertefase is vastgelegd in twee begeleidingsformulieren mandaatstuk en de daarbij behorende bijlagen. In het eerste begeleidingsformulier (d.d. 16 september 2005) en de bijlage wordt aangegeven, dat het project wordt uitgevoerd binnen de directie E&M, hoe de offerteprocedure er uitziet en wie daaraan vanuit de provincie deelnemen (begeleidingsgroep van vier vertegenwoordigers van de provincie). In het tweede begeleidingsformulier (d.d. 24 oktober 2005) en bijbehorende memo worden deze punten nogmaals vermeld.

Uit de begeleidingsformulieren blijkt dat het opdrachtgeverschap voor het (laten) uitvoeren van de evaluatie gemandateerd is aan het bureauhoofd en de directeur E&M. Op basis van het dossier constateert de rekenkamer dat er geen bestuurlijke aansturing in de offertefase en latere uitvoering van het onderzoek heeft plaatsgevonden.

¹ DVM op provinciale wegen, Netwerkmanagement en Intermodaal reisadvies.

² De visie is in 2006 vastgesteld, terwijl het offerteverzoek en bijbehorende achtergronddocumenten uit 2005 stammen.

In tegenstelling tot de offertefase is met betrekking tot de uitvoeringsfase niet expliciet vastgelegd wie hierbij ambtelijk betrokken zijn (geweest) en wat hun taken en verantwoordelijkheden zijn.

Ook is de wijze waarop de provincie de ambtelijke aansturing tijdens de uitvoering van de evaluatie door Arane/ITS wil laten plaatsvinden niet vooraf (bijvoorbeeld in het offerteverzoek en/of de bijbehorende achtergronddocumenten) vastgelegd. In de offerte van Arane/ITS wordt wel een voorstel gedaan voor overlegmomenten met de provincie. Uit het dossier valt af te leiden dat deze overlegmomenten ook (grotendeels) hebben plaatsgevonden. Zo zijn tussenproducten van Arane/ITS door de provincie van commentaar voorzien. Daarnaast blijkt uit het dossier dat sprake is geweest van voortgangsoverleggen tussen de provincie en Arane/ITS en dat een klankbordgroep is ingesteld. Door wie deze overleggen geïnitieerd zijn en wat de taak en functie ervan zijn geweest, wordt uit het dossier niet duidelijk. Hetzelfde geldt voor de klankbordgroep.

Uit het dossier blijkt dat het beschikbare bedrag voor de evaluatie tussen de € 150.000 en € 200.000 ligt. Verder blijkt dat bij de uitvoering van het onderzoek, naast Arane/ITS meerdere externe partijen betrokken zijn geweest. Door Arane/ITS is bijvoorbeeld TEC Traffic Systems ingehuurd voor het leveren van meetpunten en het inwinnen van telgegevens (offerte van 18 november 2005, ten bedrage van € 33.240,00, respectievelijk € 480,00 per maand) en het nemen van tijdelijke verkeersmaatregelen (offerte van 13 december 2005, ten bedrage van € 5.250,00).

In de offerte van Arane/ITS wordt aangegeven dat zij voor de juridische toetsing een jurist zullen inschakelen en voor het inwinnen van advies over organisatorische aspecten ten behoeve van het beheertechnische onderzoek Van Meggelen Consultancy. Uit een offerte van Arane/ITS betreffende een hiaatmeting op drie locaties op de Informatieve Weg (d.d. 18 juni 2007) blijkt dat Arane/ITS voor het verzamelen van de gegevens hiervoor Onderzoeksbureau Dufec zal inschakelen. Voorts blijkt uit het dossier dat Siemens de Informatieve Weg gerealiseerd heeft en data voor de evaluatie heeft aangeleverd evenals TEC. Tot slot is uit het interview gebleken dat de projectleider binnen de provincie een interim-functie vervult. In hoeverre over 'onderaannemerschap' en de bekostiging daarvan expliciete afspraken zijn gemaakt tussen de provincie en Arane/ITS en in hoeverre stil is gestaan bij de risico's hiervan met betrekking tot sturing en beheersing en een mogelijke kennisachterstand van de provincie, wordt uit het dossier niet duidelijk.

Voorwaarden vastlegging uitkomsten evaluatie

Het offerteverzoek en de bijbehorende achtergronddocumenten bevatten geen voorwaarden met betrekking tot de wijze waarop de uitkomsten van de evaluatie door het externe bureau vastgelegd dienen te worden. In de offerte stellen Arane/ITS voor na de nulmeting een analyseplan op te stellen dat inzicht geeft in het te verwachten eindresultaat. Verder geven Arane/ITS in de offerte aan verschillende (tussen)rapporten te zullen opleveren, waarin de resultaten van verschillende analyses zullen worden verwerkt (nulmeting en nameting gedragskundige effecten, technische evaluatie, juridische toetsing etc.). De provincie is akkoord gegaan met de offerte en daarmee met de voorgestelde wijze van vastlegging van de uitkomsten van de evaluatie.

2.2 Bruikbaarheid en benutting

In het offerteverzoek en bijbehorende achtergronddocumenten wordt als doel van de evaluatie gegeven: “Te onderzoeken wat het effect is van deze actuele en frequente informatievoorziening op de attitude en het gedrag van de weggebruiker.”

Er wordt in deze documenten verder niet ingegaan op wat de provincie met het antwoord op deze vraag (gebruiksdoel) wil bereiken. Dat gebeurt wel in het begeleidingsformulier mandaatstuk van 16 september 2005³, waar opgemerkt wordt dat de uitkomsten van de evaluatie fungeren als basis voor:

- het eventueel verder toepassen van het concept Informatieve Weg in de provincie, bij gebleken effectiviteit;
- het eventueel bijsturen van het concept, op basis van eventueel te blijken verbeteringsmogelijkheden;
- het eventueel bijsturen gedurende de proef, op basis van tussentijdse resultaten.

In de offerte van Arane/ITS wordt opgemerkt dat de evaluatiedoelen een strategisch doel dienen, waarna het bovenstaande gebruiksdoel letterlijk wordt weergegeven.

Hoewel een expliciete opdrachtformulering ontbreekt in het offerteverzoek, bijbehorend achtergronddocument, de offerte van Arane/ITS en de opdrachtverlening (d.d. 25 oktober 2005), kan op basis van de onderzoeksvragen⁴ worden geconstateerd dat het onderzoek zoals beoogd het gebruiksdoel afdekt. In het eindrapport van Arane/ITS (d.d. 25 februari 2008) wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen, worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan met betrekking tot het concept Informatieve Weg, de evaluatie en organisatie van de proef en het ontwerp van nieuwe modules. In principe zou op basis van deze informatie een besluit genomen moeten kunnen worden ten aanzien van de punten die benoemd zijn tot gebruiksdoel.

Gezien het karakter van de beoordeling van de evaluatie door de rekenkamer (quickscan) en de vereiste technisch-inhoudelijke kennis om de gepresenteerde informatie te kunnen duiden, heeft de rekenkamer niet beoordeeld of het gebruiksdoel ook daadwerkelijk wordt (is) bereikt.

Aangezien er naar aanleiding van het eindrapport van Arane/ITS nog geen besluiten zijn genomen ten aanzien van (de voortgang van) de Informatieve Weg kan over de benutting van de resultaten nog geen uitspraak worden gedaan.

2.3 Inhoudelijke en methodisch-technische uitvoering

Zoals in het bovenstaande ook is aangegeven, is sprake van een duidelijk gebruiksdoel, heldere evaluatiedoelen en daaruit voortvloeiende onderzoeksvragen.

Deze zijn allemaal terug te vinden in de offerte van Arane/ITS. Bij de onderzoeksvragen wordt onderscheid gemaakt naar gedragskundige, verkeerskundige, technische, juridische en beheertechnische vragen.

In hoofdstuk 3 van de offerte van Arane/ITS wordt vervolgens aangegeven hoe de evaluatie en daarmee de beantwoording van de onderzoeksvragen zal plaatsvinden. Een eerste stap is dat hypothesen en indicatoren per module worden geformuleerd. Vervolgens wordt per deelonderzoek (gedragskundig, verkeerskundig, technisch, juridisch en beheertechnisch

³ En eveneens in het begeleidingsformulier mandaatstuk van 24 oktober 2005.

⁴ Door de provincie verwoord in het achtergronddocument bij het offerteverzoek en nader uitgewerkt door Arane/ITS in de offerte.

onderzoek) de voorgestelde aanpak (methoden en technieken) beschreven. Ook hierbij geldt dat, gezien het karakter van de beoordeling van de evaluatie door de rekenkamer (quickscan) en de vereiste technisch-inhoudelijke kennis om de informatie te kunnen duiden, de rekenkamer geen uitspraken doet over de adequaatheid van de voorgestelde aanpak.

Wel vindt de rekenkamer het opmerkelijk dat in de offerte hypothesen geformuleerd worden, maar hierop in het eindrapport van Arane/ITS niet wordt teruggekomen. De rekenkamer vraagt zich af wat de meerwaarde van deze stap in de offerte is geweest.

Voorts plaatst de rekenkamer vraagtekens bij de totstandkoming van de steekproefomvang bij de nul- en nameting van het gedragskundige onderdeel van de evaluatie.

In de offerte van Arane/ITS is de volgende tabel opgenomen⁵:

<i>Doelgroep</i>	<i>Omvang</i>	<i>Rekrutering</i>
Weggebruikers	300 (netto)	Attendering + mits toegestaan: ter plekke
Vrachtwagenchauffeurs	30	Ter plekke + via bedrijven
Aanwonenden	ca. 40 (alle aanwonende huishoudens)	Benadering aan huis
Fietsers	50	Ter plekke

Hoe Arane/ITS tot deze aantallen zijn gekomen wordt niet onderbouwd.

De totale populatieomvang (per doelgroep), de gewenste betrouwbaarheid van de resultaten, de nauwkeurigheidsmarge en de specifieke wijze van 'trekking' worden niet vermeld in de offerte.

Deze informatie is echter wel essentieel om te kunnen beoordelen in hoeverre met de steekproefomvang een representatief beeld van de werkelijkheid kan worden verkregen.

In het bestek bij het offerteverzoek van de provincie wordt onder module 11 'Verkeersinformatie' vermeld dat op de N629 op een werkdag ongeveer 19.000 motorvoertuigen per etmaal rijden. In het interview is door de projectleider een aantal van 20.000 genoemd. Uitgaande van deze aantallen als totale populatie motorvoertuigen zou statistisch gezien bij een gewenste betrouwbaarheid van de resultaten van 95%⁶ en een nauwkeurigheidsmarge van 5%⁷ de steekproefomvang (minimaal) 377 motorvoertuigen moeten omvatten.

Wordt voor een lagere betrouwbaarheid (90%) en een nauwkeurigheidsmarge van 5% gekozen dan zou de steekproefomvang statistisch gezien (minimaal) 267 motorvoertuigen moeten omvatten.

Het streefgetal van 330 in de offerte (300 weggebruikers en 30 vrachtwagenchauffeurs) ligt tussen deze aantallen in. Hoe tot de keuze van de aantallen in de offerte is gekomen, wordt zoals hiervoor opgemerkt, niet duidelijk.

Uit het deelrapport 'Nulmeting gedragskundig onderzoek' (mei 2006) en het eindrapport van Arane/ITS blijkt dat uiteindelijk de volgende aantallen weggebruikers aan de nul- en nameting hebben deelgenomen:

⁵ Getallen gelden zowel voor de nul- als de nameting.

⁶ In de praktijk worden uitspraken veelal gedaan op basis van een betrouwbaarheid van 95%. Andere, minder gebruikte betrouwbaarheidspercentages zijn 90% en 99%.

⁷ Een nauwkeurigheidsmarge van 5% wordt in de praktijk het meest gehanteerd.

<i>Doelgroep</i>	<i>Nulmeting</i>	<i>Nameting</i>
Automobilisten	159	176
Vrachtwagenchauffeurs	32	24
Aanwonenden	42	45
Fietsers	56	30

Met name wat betreft de doelgroep automobilisten wordt het streefaantal van 300 bij lange na niet gehaald in zowel de nul- als nameting. In het deelrapport worden de streefaantallen per doelgroep weergegeven en wordt vervolgens ingegaan op de respons. Opgemerkt wordt dat de streefaantallen voor automobilisten niet zijn gerealiseerd. Vervolgens wordt aangegeven dat in de analyse automobilisten en vrachtwagenchauffeurs tezamen zijn genomen. Dit aantal (191 in de nulmeting), zo wordt vermeld, is ook minder dan voorzien (330) maar het aantal van 200 wordt benaderd. En dat, zo wordt opgemerkt, is belangrijk omdat onbetrouwbaarheidsmarges bij aantallen van die orde van grootte wezenlijk kleiner zijn dan bij een aantal van circa 100.

Gezien bovenstaande informatie over steekproefomvang in relatie tot een gewenste betrouwbaarheid van 95%, respectievelijk 90%, zet de rekenkamer vraagtekens bij deze opmerking.

Verder vindt de rekenkamer het opmerkelijk dat in het eindrapport alleen het aantal respondenten wordt weergegeven dat heeft meegedaan aan de nul- en nameting. Er wordt niet gerefereerd aan streefaantallen, waardoor de lezer de aantallen niet meer kan interpreteren.

3 Algemene conclusies en aanbevelingen

Op grond van haar bevindingen concludeert de rekenkamer op hoofdlijnen het volgende.

Aan de voorwaarden om te komen tot een kwalitatief goede uitvoering van de evaluatie Informatieve Weg is naar de mening van de rekenkamer onvoldoende voldaan. Het besluit tot het (laten) verrichten van de evaluatie lijkt enigszins gehaast te zijn genomen. In september 2005 heeft de provincie al offerteverzoeken verstuurd naar diverse partijen, terwijl de visie 'Van tovergroen tot intermodaal reisadvies', waarin de aanleiding voor het onderzoek terug is te vinden, pas in 2006 is vastgesteld. Met oog op de gewenste nulmeting, voordat met het project Informatieve Weg gestart zou worden, acht de rekenkamer dit overigens wel verklaarbaar.

Volgens de rekenkamer heeft zich bij de provincie enige onzekerheid/afwachtendheid voorgedaan bij met name de uitvoering van de evaluatie. Het initiatief voor overleg (en daarmee aansturing) en op te leveren (tussen)producten (en daarmee de wijze van rapporteren van de uitkomsten) en dergelijke, lijkt met name te hebben gelegen bij Arane/ITS. De provincie heeft zich volgens de rekenkamer onvoldoende gerealiseerd dat juist uitbesteding van onderzoek betekent dat men op het punt van sturing en beheersing het voortouw moet nemen. Door een afwachtende houding loopt men het risico van een te grote afhankelijkheid van externe partijen en verliest men grip op het proces. Op basis van de quickscan heeft de rekenkamer de indruk dat hiervan sprake is geweest.

De rekenkamer is voorts van mening dat het aanbeveling verdient om de opzet van een qua organisatie en financiën groot evaluatietraject vooraf ter toetsing voor te leggen aan collega's die niet zozeer inhoudelijk betrokken zijn bij het onderwerp, maar kennis van zaken hebben op het terrein van (evaluatie)onderzoek.

Wanneer substantiële bedragen met evaluaties zijn gemoeid, vindt de rekenkamer bovendien dat, ongeacht het mandaatschap, periodieke informatieverstrekking aan GS (en PS) tijdens de offerte- en uitvoeringsfase van groot belang is. In dat verband vindt de rekenkamer het opmerkelijk dat een aankondiging van het onderzoek Evaluatie Informatieve Weg in het kader van het onderzoeksplan 2006 ex artikel 217a Provinciewet, voor bespreking in de statencommissie Bestuur en Middelen van 13 oktober 2006 is aangereikt, terwijl de offerte van Arane/ITS dateert van 30 september 2005.

4 Ambtelijke reacties op concept onderzoeksrapport

Eerste ambtelijke reactie

Op 5 september 2008 ontving de rekenkamer een ambtelijke reactie op het concept onderzoeksrapport. De ambtelijke organisatie meldt hierin dat zij zich over het algemeen kan vinden in de rapportage van de rekenkamer en daaruit een aantal duidelijke leerpunten destilleert. Zo wordt erkend dat nog duidelijker moet worden aangegeven wat het kader van een evaluatie is en wat de provincie met de uitkomsten ervan wil bereiken, zeker als deze evaluatie deel uitmaakt van een groter programma.

In reactie op de opmerking van de rekenkamer dat GS en PS, ongeacht een mandaatschap, bij omvangrijke evaluaties meer en vaker geïnformeerd moeten worden, wordt aangegeven dat deze kwestie bij een volgende evaluatie aan de orde zal worden gesteld. Voorts benadrukt de ambtelijke organisatie het belang van het (vooraf) consulteren van collega's bij dergelijke evaluaties. Daarbij wordt opgemerkt dat mogelijk een rol is weggelegd voor de bedrijfsbureaus. Men onderschrijft de constatering van de rekenkamer dat de uiteindelijke respons van het gedragsonderzoek minder was dan verwacht.

Op één punt geeft de organisatie aan dat zij de opmerking van de rekenkamer niet herkent. Het betreft de indruk van de rekenkamer dat het initiatief voor overleg, aansturing en op te leveren producten voornamelijk bij de opdrachtnemer lijkt te hebben gelegen.

Tweede ambtelijke reactie

Op 8 oktober 2008 ontving de rekenkamer een aanvullende ambtelijke reactie op het concept onderzoeksrapport. Deze nadere reactie was ingegeven, zo meldde de ambtelijke organisatie, door de constatering achteraf dat de rekenkamer niet over alle achtergrondinformatie beschikte. Deze reactie bevreemde de rekenkamer omdat zij het onderzoek op verzoek van de provincie had uitgevoerd, het dossier door de provincie zelf was samengesteld en de rekenkamer een gesprek met de projectleider had gevoerd.

De nadere reactie luidde als volgt.

“Start IW

In de eerste ambtelijke reactie is al aangegeven dat bij de start van de Informatieve weg gehandeld is in lijn met de DVM-visie die op dat moment in concept gereed was maar nog niet bestuurlijk was vastgesteld. Aanvullend daarop zij gemeld dat de eerste ideeën over de informatieve weg dateren van 2003. Het project is opgenomen in DVM projectenboek 2001-2003 en in het Meerjarenprogramma Provinciale wegen 2005-2009 dat bestuurlijk is vastgesteld. Op basis hiervan zijn offerteverzoeken voor evaluatie gedaan met het oog op de gewenste nulmeting.

Sturing

Bij de opzet van de evaluatie van de Informatieve weg is ernaar gestreefd om, conform provinciaal beleid, zoveel mogelijk kwaliteit uit ‘de markt’ te halen. Daarom is geen methode voorgeschreven maar op basis van een functionele beschrijving van de evaluatie de markt benaderd. Door middel van een voorselectie van 10 partijen zijn uiteindelijk 4 partijen geselecteerd voor het uitbrengen van een offerte. Eventuele onderaanneming komt voor rekening en verantwoordelijkheid van de aannemende partij.

Bij de opdrachtverlening heeft de provincie afspraken gemaakt over overlegmomenten, tussen- en eindproducten.

In het projectplan Informatieve weg is aangegeven wie ambtelijk verantwoordelijk zijn voor het DVM-programma, de realisatie, implementatie, communicatie en evaluatie van het project Informatieve weg.

Gedragsonderzoek

De rekenkamer merkt op dat in het dossier onvoldoende inzicht is gegeven in een onderbouwing van de benodigde steekproefomvang en de kwaliteit van de respons in relatie tot de betrouwbaarheid. De rekenkamer plaatst vraagtekens bij de totstandkoming van de steekproefomvang bij het gedragkundige oordeel van de evaluatie. Terecht wordt opgemerkt dat bij het aantal respondenten niet geheel voldaan is aan de streefaantallen om algemeen geldende uitspraken te doen. Bij de beoordeling van de uitkomsten van het gedragsonderzoek wordt hier rekening mee gehouden.

Rol bestuur

Het project Informatieve weg is gemandateerd aan de Directie. De voortgang van het project is opgenomen in het maandelijks projectenboek. De Directie kan op basis hiervan besluiten het bestuur nader te informeren bij majeure afwijkingen in planning bijvoorbeeld. De voortgang van het project Informatieve weg is als onderdeel van het DVM-programma ook nog opgenomen in de zgn. MARAPS, de kwartaalrapportages van de Directie aan GS. Op deze manier is GS geïnformeerd over de voortgang van het project. Het resultaat van de evaluatie van de Informatieve weg wordt op 9 december 2008 aangeboden aan GS.”

Commentaar rekenkamer

Naar aanleiding van de kanttekening van de ambtelijke organisatie met betrekking tot de aansturing van het project, merkt de rekenkamer op dat zij haar conclusie baseerde op de beoordeling van de procesbewaking en de constatering, op basis van het dossier, dat er weliswaar sprake was van overleg tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, maar dat dit overleg vooral leek te bestaan uit het reageren op door de opdrachtnemer aangeleverde (tussen-)producten. Naar de mening van de rekenkamer bestaat daardoor de kans dat men te afhankelijk wordt van een opdrachtnemer. Zeker ook gezien de financiële omvang van het evaluatietraject, is dit naar de mening van de rekenkamer onwenselijk.

5 Reactie Gedeputeerde Staten

Op 24 oktober 2008 ontving de rekenkamer de volgende bestuurlijke reactie van Gedeputeerde Staten.

“Op 15 september 2006 heeft de Zuidelijke Rekenkamer het rapport “Focus op Beleid” gepresenteerd. De in dit rapport genoemde aanbevelingen hebben wij ter harte genomen en hebben geleid tot een meer planmatig en systematischer inzet en aanpak van evaluatieonderzoek binnen de provincie Noord-Brabant.

Op 30 juni 2008 hebben wij u als casus het onderzoek “Evaluatie Informatieve Weg” toegestuurd. Wij hebben u hierbij verzocht het onderzoek te voorzien van uw advies ten aanzien van de kwaliteit van beleidsevaluatie, met als doel het opdoen van leerervaring op het gebied van evaluatieonderzoek. U heeft dit verzoek aanvaard en uitgewerkt in de vorm van een Quicksan “Evaluatie Informatieve Weg”. Deze Quicksan hebben wij in concept op 16 september 2008 van u ontvangen.

In de door u uitgevoerde Quicksan “Evaluatie Informatieve Weg” stelt u een aantal interessante vragen bij de wijze waarop de evaluatie Informatieve Weg is opgezet en gemonitord. Naast het feit dat er reeds een aantal ontwikkelingen in gang gezet is om tot een meer planmatig en systematisch aanpak van evaluatieonderzoek te komen, hebben uw aanbevelingen ons er wederom attent op gemaakt grote zorgvuldigheid te betrachten bij het opzetten en monitoren van evaluatieonderzoek.

Ten aanzien van de aansturing merkt u overigens op dat periodieke informatieverstrekking aan GS en PS tijdens de offerte- en uitvoeringsfase van groot belang is. Wij worden in de Maraps over de voortgang geïnformeerd. De informatievoorziening richting PS hebben wij vormgegeven door middel van gebruikmaking van het instrument “Sturen met Kaders”. “Sturen met kaders” impliceert een sturing op hoofdlijnen, met besluitvorming aan de start van de beleidscyclus en controle aan het einde van de beleidscyclus. De tussentijdse stand van zaken wordt via reguliere verantwoordingscycli gemonitord. Hiermee stellen wij Provinciale Staten in staat haar kaderstellende en controlerende rol optimaal te vervullen en versterkt dit onze rol van Gedeputeerde Staten voor wat betreft de uitvoering.

Desalniettemin geeft u in uw rapport aan dat er verbetermogelijkheden bestaan met betrekking tot de kwaliteit van evaluatieonderzoeken. Wij onderschrijven deze conclusie. Om dit in de toekomst te verbeteren oriënteren wij ons momenteel op een verbetering van het evaluatieonderzoek. Wij zullen uw aanbevelingen hierbij gebruiken en u ook informeren over de voortgang van het proces om te komen tot verhoging van de kwaliteit van onderzoek.”

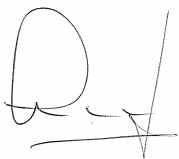
6 Nawoord rekenkamer

De rekenkamer publiceerde in september 2006 het rapport 'Focus op beleid: Het gebruik van het instrument beleidsevaluaties door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant'. Het rapport van de rekenkamer bevatte aanbevelingen op een aantal punten, waaronder het formuleren en in de organisatie verankeren van een onderzoeksbeleid, een systematische inzet en kwalitatief goede uitvoering van beleidsevaluaties, het beoordelen van de uitkomsten van beleidsevaluaties en de benutting van de uitkomsten ervan. Vanuit dat perspectief waardeert de rekenkamer het initiatief van Gedeputeerde Staten om in het verlengde van dit rapport aan de rekenkamer te verzoeken om de kwaliteit van de Evaluatie Informatieve Weg, hoewel strikt genomen geen beleidsevaluatie, te beoordelen met het oog op het opdoen van leerervaring op het gebied van evaluatieonderzoek.

De rekenkamer concludeerde dat de sturing van het onderzoek scherper had gekund. Zij heeft met genoegen kennisgenomen van de mededeling van Gedeputeerde Staten dat zij de aanbevelingen van de rekenkamer naar aanleiding van deze quickscan zal gebruiken bij het proces dat moet leiden tot verhoging van de kwaliteit van (evaluatie-)onderzoek. De rekenkamer nodigt Provinciale Staten uit om van Gedeputeerde Staten duidelijkheid te krijgen over de termijn waarop en de weg waarlangs dit proces daadwerkelijk tot de noodzakelijke kwaliteitsverhoging zal leiden.

Overigens is de rekenkamer benieuwd wat de praktische consequentie is van haar constatering dat, statistisch gezien, de steekproefomvang te gering is geweest om op basis van de evaluatie-uitkomsten van het gedragonderzoek besluiten te nemen ten aanzien van het gebruiksdoel van de evaluatie.

Vastgesteld door de Zuidelijke Rekenkamer op 5 november 2008.

drs. L. Markensteyn
Voorzitter

drs. P.W.M. de Kroon
secretaris